

ОЦІНКА РИЗИКІВ – ОСНОВА УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ ПРАЦІ ТА ЗДОРОВ'ЯМ ПРАЦІВНИКІВ

Шароватова О.П.¹, к.пед.н., доцент,

Чеберячко С.І.², д.т.н., професор

¹Національний університет цивільного захисту України,

²Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Будь-який різновид трудової діяльності вимагає особливого підходу з позицій її особливостей і специфіки, рівня ризику, фаховості працівників, умов праці тощо. Якщо не вдасться повністю усунути небезпеку і не виключається навіть незначний рівень ризику, мають бути розроблені відповідні безпечні методи, що є обов'язковими для виконання, при здійсненні такої діяльності.

Система безпечної праці (Safe Systems Of Work, SSOW) – це комплекс певних процедур, ретельно відібраних з огляду на поставлене виробниче завдання. Потрібну процедуру визначають з урахуванням компетентності працівників, властивостей матеріалів, що використовуються, та характеристик обладнання [1].

Основною перевагою системи є комплексний аналіз ризиків, що передбачає ідентифікацію небезпек та оцінку професійних ризиків, які проводять для мінімізації їх негативних впливів на працівників, особливо через звичайні помилки, що у свою чергу значною мірою впливає на прийняття рішення щодо застосування SSOW. Зокрема, для робіт з невисоким ризиком наводиться перелік певних правил, виконання яких гарантує безпеку. Для робіт з високим рівнем ризику – складаються не тільки інструкції, а й вимоги до виконавців, до навчання та перевірки їхньої компетентності.

Існує певний шаблон, за яким розробляється покрокова інструкція, але його доречно змінювати залежно від обставин і завдань. Зокрема, у Карті системи безпечної праці може зазначатись: місце, де виконується робота; дата створення Карті; хто здійснює перевірку; опис роботи; що потрібно зробити (завдання); як потрібно зробити (методи роботи); що потребує особливої уваги (навчання); ідентифікація небезпек; оцінка ризиків; що потрібно зробити перед початком роботи; інструменти та обладнання; засоби індивідуального захисту, потрібні для виконання завдання; робочі процедури; заходи під час аварійних ситуацій; необхідність утилізації та видалення відходів, прибирання робочого місця [1] тощо.

Найбільш простим і доступним підходом до оцінки професійного ризику на виробництві, є метод «5 кроків» (ідентифікація небезпеки, визначення шкоди, оцінка ризиків та визначення запобіжних заходів, керування ризиками, перегляд оцінки ризиків), запропонований Управлінням з охорони праці (Health and Safety Executive, HSE) Великої Британії для виявлення небезпек та контролю за ризиками на робочих місцях з метою захисту здоров'я та безпеки працівників [2].

Процедура JSA (Job Safety Analysis – робота, безпека, аналіз) спрямована на дослідження взаємозв'язку між працівниками, їх завданнями, інструментами та виробничим середовищем [3]. Цим вона пов'язана з відомим принципом оцінки ризиків під час виконання ручної роботи TILE (Task, Individual, Load, Environment – укр. завдання, індивідуальний, навантаження, довілля), який вказує на потребу: фізіологічної оцінки ручної праці (вага, ритм, темп праці, напруженість та ін.); перевірки відповідності індивідуальних характеристик працівника виконуваний роботі (чи здатен він самостійно її виконати, чи потрібна допомога); визначення впливу ручної праці на здоров'я працівника; урахування впливу умов праці та виробничого середовища на виробничу діяльність працівників.

Процедура JSA відрізняється від класичного методу п'ятикрокової оцінки ризику більш ретельним опрацюванням небезпек, характерних для виконання конкретного виробничого завдання [3].

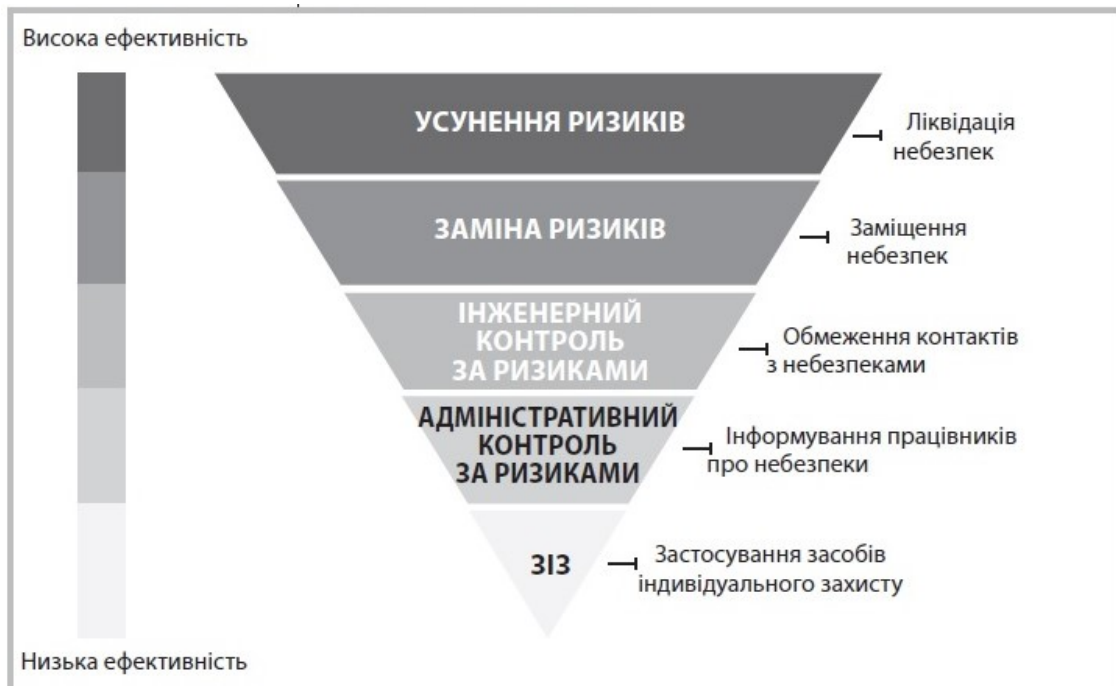

Рис.1. Ієрархія запобіжних заходів для зниження ризиків.

Забезпечувати вищезазначені аспекти можна завдяки здійсненню постійного навчання працівників на основі формування ризик-орієнтованого мислення через ситуаційну обізнаність, формування у них відповідного ставлення до виробничих операцій, що виступають потенційними джерелами небезпек, як елемента поведінки, спрямованої на збереження їхнього здоров'я і працездатності; формування потреби прислухатись один до одного і підтримувати один одного, нейтралізуючи слабкі сторони своїх колег за допомогою методів «я для тебе, ти для мене». На основі такої методології, що успішно застосовується у різних сферах життєдіяльності людини, побудована концепція полковника Джона Бойда «Цикл OODA», яку успішно використовують у навчанні військових – «дій на випередження або якісніше приймай рішення і залишишся живим» (Observe – спостерігай; Orient – оцінюй; Decide – вирішуй; Act – дій).

ЛІТЕРАТУРА

1. Чеберячко С. Система безпечної праці (SSOW). *На допомогу спеціалісту з охорони праці. Додаток до журналу «Охорона праці». № 4/2021. С. 16–25.*
2. Чеберячко С. Безпека за п'ять кроків. *На допомогу спеціалісту з охорони праці. Додаток до журналу «Охорона праці». № 10/2021. С. 28–32.*
3. Чеберячко С. Аналіз безпеки робіт за допомогою методу JSA. *На допомогу спеціалісту з охорони праці. Додаток до журналу «Охорона праці». № 10/2020. С. 14–20.*